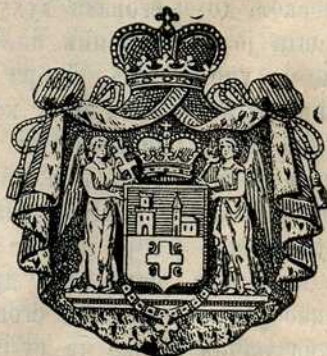

СРПСКИ СИОН

Год. IX.

Број 42.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протопрезвитер Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 17. октобра 1899.

О егоизму.

По талијанском Јереј Петар Бронзић.

Ово је наследник, ходите да га убијемо, па ћемо задржати имање његово.

Матеј гл. 21. стих 38.

У коме год куца само човечно, да не кажем баш побожно срце, мора се разгневити и згрозити када чује варварску намеру ових ненаситивих раденика, који се у овој јеванђеоској причи спомињу. Које је то племенито срце које се следи неће, када размисли, како ови неверни раденици најокрутније злостављају и убијају слуге, које је господар послао да му имање обиђу? Но не само то, него чујте речи тих грешника, којима закључише, да му и јединца сина убију, па да разграбе и да се наслађују обилним имањем његовим; речи: Ово је наследник, ходите да га убијемо па ћемо задржати имање његово! Има ли кога, слушаоци моји, који неће узвикнути: О, да гнусних и срамних себичњака!?

Ми се, дакле, слушаоци моји, грозимо мрске и штетне себичности, коју нам је Исус Христос у овој причи изнео, у намери, да изобличи фарисеје, заслепљене тим мрским пороком. И право је. Ти

фарисеји, док су се с једне стране хвалили вером и човечношћу, дотле су с друге стране онако глобили ближњега свога, заслепљени срамним егоизмом. Но кад се ми, слушаоци моји, згражамо и презиремо фарисеје због тога, што их је обхвала срамна себичност, како да се још више не згражамо и да не жалимо, оне, веома многе Хришћане, који се у својим делима баш много не разликују од изобличених фарисеја?

Истина је, а и свагдање нам искуство показује, да се за многе који се лицемерно позивају на чистоту јеванђеоског духа, или високо узносе хуманост и филантропију, — те речи, које као да су у моду ушле — тек касније види да су праве хијене, које имају глас људски а делање дивљих животиња. Тако их је обузео срамни егоизам. Но, како је природно да сваки себи највише добра жели, то се према томе сваки, врло лако ухватити даде у вигове срамног егоизма. За то ево, нека нас ова јеванђеоска параболоа поучи, да га се што више чувамо, а ја ћу, драги слушаоци, у колико ми пође за руком, открити вам га у свој одвратности његовој, и то тако, што ћу вам га изнети као: I. непосредно противна духу јеванђеоском; II. као непосредно противна духу

хуманитарном и Ш. што ћу доказати, да се са духом фарисејским у свему слаже.

I.

Да би вам изнео егоизам као порок, који је непосредно противан духу јеванђеоском, довољно је, слушаоци моји, да знате: шта је то егоизам. Ако му на име гледате, оно је употребљено на то, да се ниме модерно изрази претерано самољубље. Гледате ли му на садржину, он је опет то исто: прекомерна љубав себе самога или прекомерно самољубље. За онога дакле, који само себе љуби, а друге ствари само у толико у колико су по њега корисне; за онога, који много не разлаже, какво је то добро што га он за себе хоће, а на начин којим ће до њега доћи ни најмање се не обзире; за онога, који се у свем и свачем једино на добро и своју корист, своје задовољство обазире, а други га се при томе ништа не тиче, за тога се вели, да је напојен егоизмом, да је — егоиста.

Из ове дефиниције егоизма, тако кратке и јасне, ко да не провиди одвратност његову и противност духу јеванђеоском? Чим испоредимо дух егоизма са духом јеванђеоским, одмах ћемо до тог забључка доћи.

Свако добро што га имадемо, живот, здравље, иметак, разум, мудрост, звање и све остало, нису ништа друго, до ли дарови Божји; те према томе налаже нам дух јеванђеоског закона, да све у славу Божју творимо и да за све једино Богу хвалу и славу дајемо, не тражећи никакове славе, користи ни хвале за себе. „Дајте Богу Божје“ вели св. Јеванђеље, а Апостол надовезује: „све у славу Божју творите.“ Само се онај влада по духу јеванђеоском, који живи, љуби, труди се, управља живот и дела своја, да Богу а не себи самом угоди. Ко, на против, пакосно ускраћује Богу Божје, који живот свој, здравље, иметак и све друго добро што га има, себи самом приписује; који под видом најчистије љубави према Богу не ради друкче, него себе удовољава, себи ствара уживања, ту је јасно, да тога руководи сраман и штетан егоизам.

Онај, који хоће да ради по духу јеванђеоском, мора веровати и испуњавати заповеди Божје, по којима свака хвала Богу иде, те по којима ваља сву своју вољу вољи Божјој подвргавати. Но егоиста не чини тако. Он што-

год чини, то све у своју славу чини, и тако краде оно што Богу припада, „јер му, вели св. Јеванђеље, већма омили слава људска, него слава Божја“. (Јов. гл. 12. ст. 43.) Из овога, мислим, да се са свим јасно види противност егоизма духу јеванђеоском. Егоиста својим испаченим намерама квари и штети и најсветија дела. Добра дела у егоисте само су споља добра; лепу кору и леп изглед имају, Но завиримо ли им у унутрашњост, шта налазимо? — трулеж и ништа друго.

Па колико их је на жалост и међу нама, који нам се чине да су образац врлине, а овамо нису друго до ли гнусне ругобе задојене срамним егоизмом. Много их је таквих, који теже да су све и сва у друштву, а овамо живе само за своју корист не помишљајући на Бога, Његову моћ и силу. А колико их тек има тако заслепљених, који би се — када би им се ставио избор — одrekli будућега живота, да би само могли вечито живети на земљи и телу свом угађати? Много их је, који, као безумни цар Фараон, не познају Господа другог до себе сама. (II. књ. Мој. гл. 5. с. 2.). Много их је, који су спремни да се угледају на ове неверне раденике, грабећи све себи, па ма било и по цену суза и крви оних, који су противни њиховим тежњама; за то и сусретају све и свакога истим речима у срцу своје као и ови раденици: Ово је наследник, ходите да га убијемо, па ћемо задржати имање његово.

Свему овоме немојмо се чудити. Јер када се задубимо у језгру егоизма и кад видимо како је дух његов противан духу јеванђеоском, доћи ћемо до тог уверења, да он може још и до горих резултата човека довести. Егоизам се оснива на охолости, а ми знемо да је Бог противан охолима, дочим нам се Јеванђеље приказује основано на благости, која хоће нас и делање наше Богу да приведе, јер Бог кротке љуби. Исто тако, као што су охолост и благост велики противници једно другом, јесте и дух егоизма противник духу јеванђеоском. Јер, док егоизам није ништа друго, до ли последица несносне охолости, Јеванђеље тражи од нас да будемо кротки и невини као деца, а пример нека нам је Исус Христос, Који је кротак и благ. Дух егоизма јесте дух најодвратније охолости, дочим је дух Јеванђеља најдража и највећа благост. По томе нам се дух јеванђеоски указује као терен плодне до-

лине, који што је нижи плоднији је, као што онај ко је кротак, више врлине у себи имаде; дух јеванђеоски указује нам се као пенео, који покрива ватру али је одржава, т. ј. не хвали се врлином и заслугом, али је врхунац и врлине и заслуге у њему, — он је огањ благи; дух јеванђеоски указује нам се као песковита обала морска, која слаба изгледа, али ипак зауздава најбешње и најопасније таласе, т. ј. зауздава наклоност охолости, нечасне пожуде за чашћу и богатством, и све друго што на штету ближњем иде. Егоистичан дух, на против, док тражи и нађе највеће части, све више горе од амбицијозне жеђи за истима; видимо га као водопију, који што више пије, све више отиче и горе од жеђи. Као што се плева за сваки ветром диже, тако се и егоистичан дух на сваки лахор хвале диже у празној охолости својој. Егоистичан дух, хвалишућ себе и своје делање, мрзак је и Богу и људима. И све то још не би ништа било, да он не напада све и свакога као бешна лавица, те да га варварска навада му не доводи до кобног закључка ових раденика: Ово је наследник, ходите да га убијемо, па ћемо задржати имање његово.

Ове две слике до којих дођосмо испоредјујући дух јеванђеоски са духом егоизма, довољне су, да нам представе противност њихову. Та је противност тако евидентна, да нам скоро и не би требали даљњи докази. Но како ово што до сада чувате није најбитније, то чујте још и ово што ће вас још више навести на пут, да се гнушате егоизма, тог порока недостојна човека Хришћана.

Дух јеванђеоског закона састоји се у кратко речено, у томе: да љубимо ближњег свога, „јер који љуби другог закон испуни“ (Римљ. 13. 8.). Неоспорно је, да је Исус Христос науком својом поднео на свет благу и пријатну љубав према ближњем. Исус Христос нам и делом и речима препоручује ту љубав према ближњима, јер се из те љубави рађа оно братимство, које много срдаца у једно слива, које богаташа наводи да добра чини сиротињи, а сиротињу, да таквог богаташа радо служи, благосиља и љуби, као што се то видело код првих Хришћана. А шта је са егоизмом? Да ли он навађа Хришћане да љубе ближњег? Егоизам одбацује ову племениту и пријазну љубав. Он незаконитом влашћу и округном

тиранијом све себи присваја, само за славом и коришћу жуди, не познаје братство, сажалења, дарожљивости, човечности, једном речју нема племенитих осећаја. Он је најокрутнији порок у свету, јер ограничен на безуветну лакомот, чини од човека чудовиште најокрутније и најнечовечније. За то ћу рећи, да је подобан леду који купи и слеђује воде које би требале да теку на корист и добро других. Према овоме, не знам, драги слушаоци, шта би се већма од егоизма духу јеванђеоском противило. Јер док је благодет коју нам св. Јеванђеље препоручује трпељива, блага, незавидна скромна, егоизам је нетрпељив, неосетљив, завидан и охол; док је благодет праведна, наслада јој је у истини; егоизам се наслађује неправдом и лажју, само ако му какову год корист доноси; док се благодет свему прилагођава, наиме прикрива погрешке ближњег свога, јер се нада поправку њихову, све драговољно сноси, егоизам расте у опаком срцу свом, те opakим језиком својим труби погрешке ближњег свога, не нада се поправку а и не трпи га. Тако је, ето, егоизам противан љубави према ближњем, а досљедно и духу јеванђеоском, том духу братимства, љубазности и благодети. О, да неверних и одурних Хришћана задахнутих тим протужеванђеоским пороком! Они су у свему подобни овим раденицима, који — не обзирућ се на неправду, варварство, на сузе господарева, на покољ слугу његових — не хтедохе пошгедити ни сина му јединца, већ ево изразише намеру своју: Ово је наследник, ходите да га убијемо, па ћемо задржати имање његово.

II.

И ако се дух хуманости не може наћи онде где нема духа јеванђеоског, ипак ћу, ради јасноће, да изнесем, да је егоизам и духу хуманости противан а не само духу јеванђеоском. Но како се многим свиђа, да један од другог деле, те настоје да кажу, да може у човеку бити дух хуманости са самом филантропијом, ево ме, слушаоци моји, да вам докажем, да је егоизам противан филантропији, а према томе и духу хуманости.

Прометримо ли добро филантропију, видимо, да она хоће да се оснива на оном природном закону, који довикује свима: Чувајте право својине ближњег свога, јер повредиш ли га,

огрешио си се о дух хуманости. Филантропија надаће, да утврди у друштву људском дух хуманости, довикује: „сваком своје,“ те опомиње друштво људско, да се чува узajамног поткрадања, јер кад би се људи узajамно поткрадали у брзо би дошли до таквог поквареног стања, да би као вуци овамо онамо лутали.

Егоизам искључује оне принципе на којима се оснива дух хуманости. Он се ослања баш на оном систему, који под изговором да ће усрећити људе, смера да их приведе, малочас поменутом стању. Тај варварски систем, који су још стари пронашли, а који су стари Хришћани у вековима истините љубави и благодати одбацили — обнавља се у последње време опћим егоизмом, а покретачи и аутори његови назваше га — комунизмом. Комунизам проповеда, да све ствари треба да су заједничке, да у свету нема права власности, те вели, да власност није ништа друго до ли крађа. Ту сада егоизам, који све себи граби закључује: „када је тако, ја ћу себи присвојити што је за ме најкорисније, другима остављам да то исто чине, али — у мене и моје нека не дирају.“ Питам вас сада, да ли имаде шта, што се више од овога претиви духу хуманости? Овим и оваковим принципима расана права власности управљано друштво људско, иде у сусрет оном егоизму, који утире у срцу човечјем сваки дух хуманости. Зар да се не плашимо оних злих последица комунизма? Комунисте проповедају да човек нема отаџбине, а ако је имаде, веле, да је то — свет. По томе егоиста не познаје, не љуби и не благосиља отаџбину, као што би по духу хуманости то требао да чини, но вели: каква отаџбина? њу љубити и благосиљати, то је так егоизам и то међу једном групом људи, којим се овлашћују, да мрзе остатак хуманости.

Комунисте рекоше, да на овом свету не мора бити сиромаха; али богати егоиста закључује: „Зашто да ја помажем сиротињу, нека ради, нека си набави што јој треба, где и како зна.“ Ту сиромах наставља: „Добро, право ми је да сам презрен и осамљен, ја ћу себи присвојити где што нађем, а то неће бити друго до ли део, што ми од заједничке имовине припада.“ Из ових закључака видимо код свакога жудњу за што већим богатством и отуд: завист сиромаха према богатома, а

одатле опет издајство, пакост, повреда јавне поверљивости у погодбама, лупештво, бадавдисање, атентат на власност и личност и т. д. Тако се гаси сваки осећај и дух праве хуманости, којој је задатак, да нас приведе да љубимо отаџбину, да добра чинимо сиротињи и да захваљујемо богаташу на учињеном нам добру.

Опаки егоизам хвата на данашњи дан корена највише међу кућестарешинама, који задахнути тим пороксм радије гледе на слатко друштво њихова дана, него на породицу своју, за то их и чујемо где одурно одговарају: „Шта нас се тиче жена и деца, ми хоћемо да се забављамо и да уживамо, а они нек живе како знају.“ Зар да не узвикнемо при овоме: О, да варварска егоизма!? Треба ли још доказа па да се види његова противност духу хуманости? О, ви невидни и нечовечни родитељи, које је захватио егоизам? Ви расипате недостатну плату вашег по биртијама и блудиштима! Ви се упутите у не закону љубав и несретне игре, па се не мичете, а и не примећује се у вама чувство поштовања и дужности према бедној жени и гладној деци, што за вама плачу преклињућ вас да их не напуштате тако! А ко вас је довео до тог нечувеног варварства? Ко? — Онај егоистичан дух, што га усвојисте од комуниста, дух који је у стању да вас доведе и до страшног закључка ових раденика: Ово је наследник, ходите да га убијемо, па ћемо задржати имање његово.

Овде би, слушаоци моји, завршио када не би било још осетљивијег доказа за ову неповољну истину. Хоћу да га се ма и летимице само дотакнем.

Видисте ето, слушаоци моји, како ту слављену филантропију, криво разумева одвратни комунизам! Но није он сам што ју тако криво схвата; ту је и онај најодвратнији систем који се назива анархизмом, а који под видом човечанског добра смера да поруши све до корена, па и само друштво људско. Као што комунизам уноси у срце људско такав необуздан егоизам, по коме сваки мисли да сме радити против права власности, а том повредом видимо, како се вређа дух хуманости; исто тако и анархизам покушава да уништи сваку власт, сваку управу, установљену, да бди над бољитеом друштва људског, па да уве-

де онај егоистичан дух, по коме би човек — збацив сваки јарам послушности, постао грамзив за неодвисношћу и криво схваћеном слободом — притрчавао бесрамно свакој побуни, грађанском рату и покољу. Proudhon је рекао: „власност је крађа“ и тиме утврдио фаталан комунизам! Даље је надовезао: „највеће зло на свету јесу власти“, и тиме је бацио семе анархизму. Један и други сједињени обележавају онај социјализам, који није ништа друго доли — егоизам. Тај егоизам, заједно са социјализмом, довикује: „смрт богатшима,“ а са анархизмом: „смрт царевима, краљевима и владарима.“ А знате ли шта то све значи? То значи: Дај овамо то богатство, јер ја хоћу да га уживам; доле са владоцима и управитељима, јер ја хоћу да заповедам; доле са свим и свачим, не тиче ме се па нека и свет пропадне, само мени дајте да уживам. Грабеж, побуна, покољ то нека буду средства што ће нас довести до цељи!“

Обазрите се на старе народе код којих се беху укоренили ови принципи. Ви ћете се згражати оних покоља, који су се дешавали највише у еписи Албингеа и Анабаптиста, који не беху друго до ли претходници социјалиста. Погледајте и на модерне особито у Швајцарској, Франпуској а и у друге, и — исто ће вас чувство обузети. Проматрајте ове страховите демоне егоизма, пак ћемо заједно закључити, да је егоизам противан, не само духу јеванђеоском, него и духу чисте хуманости.

Видели сте ето, дакле може да доведе човека ова мрска страст, овај необуздан порок, па ми реците, да ли није најодвратнији и да ли га се не треба зар највише гнушати? Реците ми, да ли немам право кад вас упозоравам на ову јеванђеоску параболу, у којој су у овом неверним раденицима означене и веома добро оцртане егоисте, који су свагда спремни да сходно овим раденицима закључе: Ово је наследник, ходите да га убијемо па ћемо задржати имање његово.

Ш.

Из онога што је до сад речено, разабрамо потпуну опреку егоизма и духу јеванђеоском и духу хуманости. Но, како нам се не рече јасно са којим се духом егоизам слаже, то ћу, као закључно у кратко рећи, да се егоизам једино са духом фарисејским потпуно слаже. А

какав је то дух фарисејски? То је дух најпрефиганијег лицемерства. Фарисеј се — у намери да свима предњачи, у свему господари — не гнуша ухватити, какове год лукаштине и измишљене лажи, само да се довије оштроумности опрезних људи. Да би своју ненаситиму лакомост прикрили, опадаху Исуса Христа, који их је тога ради и изобличавао. Фарисеји су ласкали простоти тиме, што су одобравали и хвалили издајства по храмовима, претварајући се, побожно метанисали, а за све то су добијали повлађивања, хвале и славе. Охрабрени тиме, фарисеји се упуштаху у препредена опадања, мржње и страшне освете, као што нам је познато из св. Јеванђеља, а из ове јеванђеоске параболе, њима намењене. Дух фарисејски, он је тај коме се највише у св. Јеванђељу прети, „Тешко! тешко вама...“ довикује на сваком кораку Исус Христос.

А сада, слушаоци моји, када створите сами себи закључак о духу егоизма, па га испоредите са духом фарисејским, доћи ћете до тога, да су једно те исто. А да се потпуно о томе уверимо, довољно ће бити, да се сравни. оно што рекосмо горе о егоизму, са овим што у кратко придодасмо о духу и тенденцији фарисеја. Фарисеји беху највећи непријатељи Христа и Његова св. Јеванђеља — то су исто и егоисте; фарисеји, према хуманости, беху без срца и најокрутнији људи — то су исто и егоисте; фарисеји мењаху рад према својој користи — то исто чине и егоисте; фарисеји беху лицемерни, друге су презирали, себе величали — а то исто чине и егоисте. Ни у добру ни у злу необазираху се фарисеји ни на што друго, до ли на своју корист — и то исто чине егоисте. Ето, дакле, да закључимо, да је дух егоизма у потпуном сагласју са духом фарисејским. По томе ни један ни други нису ништа друго, до ли гробови споља окречени и искићени, а унутри пуни трулежи и гнусобе; нису друго, до ли чувиде, што не показују правог обличја свога.

Чувајте се, слушаоци моји, егоизма, тог фаталног порока! Избегавајте обичај фарисејски! Гнушајте се злог духа егоистичног! Преобуците се духом Исуса Христа, јер је: благ, љубазан, поштен и добротворан; презирите дух егоизма, јер је, охол, округан, неприродан и отрован. Презирите га, јер знате, да је у духу јеванђеоском и духу хуманости противан, а

једино потпуно сагласан са духом фарисејским, који наводи неверне раднике, да варварски закључе: Ово је наследник, ходите да га убијемо, па ћемо задржати имање његово.

После свештеничкога збора Архидијецезе Карловачке.

Пре збора не хтедосмо казати — ни речи. Избегавили смо све што би могло налицити и назвати се утицањем на Архидијецезално свештенство. Респектовали смо његову пунолетност, његов углед и достојанство. Не хтедосмо доводити у сумњу његову способност за самостално мишљење и порицати му право на слободу убеђења. Глас такога убеђења и одлуку такога мишљења хтели смо да чујемо. И чули смо. И потпуно смо задовољни.

Не тако — наша опозициона штампа. Она је својим поступком оспорила нашем свештенству убеђење, самосталност и слободу, па и саму способност мишљења. Сматрала га је и овом приликом непунлетним — мипореном — и оперирала је према њему, као према некој — маси. Опозициона штампа је хтела да Архидијецезалном свештенству сугестује своје мишљење, наметне убеђење, диктује одлуку.

Нас је то вређало, јер је поступак те штампе вређао свештенства нашега право, достојанство и углед. Стегли смо срце, нисмо протестовали против те безочности. Оставили смо, да радња и одлука самога збора буде одговор — нашој опозиционој штампи. Тај одговор је пао. Закључци збора су одговор свима и свакоме, ко је до данас смео и посумњати у одлучност и коректност већине Архидијецезалнога свештенства с једне, а у потпуно схватање свога позива и у светло родољубље његово с друге стране.

Закључци збора служе на част Архидијецезалноме свештенству. Оно је себи осветлало образ и дало леп пример.

Осим закључака гледе оснивања Архидијецезалнога свештеничкога конвикта, епархијскога удружења, представке на високу кр. земаљску владу у предмету уређења интерконфесионалних одношаја и праведне пропорционалне потпоре право-

славној нашој цркви из земаљских приноса, за тим, гледе признања назива наше цркве, каквом она сама себе назива и гледе ревизије земаљскога школскога закона у корист наших вероисповедних школа, — донео је збор и одлуку о измени саборскога изборнога реда.

Та одлука не годи сваком. Наше опозиције су с њом незадовољне, остали смо сви задовољни. Бити чиме и незадовољан — дозвољено је; па и осудити то, не може се ником забранити. Али то незадовољство и та осуда треба да изрази нађе у оквиру разлога, пристојности и многих обзира тим више, кад се тиче свештенства. Са погрђеним свештенством погрђени су и они чији су. Са осумњиченим и осуђеним свештенством, осумњичена је и осуђена *на губитак* и она света мисија, што ју свештенство има да репрезентује и врши. Наша опозициона штампа мање више не рачуна с тим. Од једнога дела њезина немамо ни права да тај рачун очекујемо, јер је она своју неспособност за *такве рачуне* до сада потпуно документовала.

Тим више би с тим рачуном требао, у свакој прилици, да се бави онај део опозиционе штампе, који ревно избегава — нека му је за то част — да се изједначи са оним првим делом. Зато нам и јесте немило, жао и криво, кад у једном органу тога бољег дела опозиционе штампе наиђемо на оптужбе и подвале против Архидијецезалнога свештенства, по којима то свештенство не поштује оно што је закон, него дражи и буну против наших автономних закона, оглашује рат својега народу, изазива нове сукобе и ствара нове трзавице, баца народу рукавицу и т. д. Па још све то да чини у неком „мобилизовању“ по упутству или жељи своје врховне црквене Поглавице! Сувише смело написано, да не кажемо — непромишљено.

Све то не стоји

Као што је доказао закључак збора Митровачкога, свештенство Архидијецезе Карловачке је уверено, да је данашњи изборни ред странпутицом донесен и задржан, да се противи духу и учењу цркве и санкционисаном начелу црквено-јерархијскога представништва и заступства у нашем наро-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.NS

дно-црквеном сабору, да је њиме суспендован принцип православља у нашој цркви и секвестрована слобода убеђења свештенства у сабору, да је тај изаборни ред на штету јерархијске делатности у сабору и цркви, да је он на штету аутономије, њезинога уређења и ојачања, на штету свију наших народно-црквених одношаја и интереса. Дакле, да га треба изменити — законитим путем.

Шта у свему томе има недозвољенога, неродољубивога? Где је ту непоштовање закона, какво ли дражење, каква ратоборност и бацање рукавице?

Или је сгипен аутономије у томе — што је свештенство изјавило своје убеђење и израза дало своје становишту и своме захтеву у једном од најзначајнијих данас питања аутономије наше? Зар и поштовани „Браник“ одриче свештенству право на слободу мишљења, слободу убеђења, слободу речи и слободу захтева у границама законитости?

Разложно тражити измену закона није непоштовање и дражање против постојећег закона. О томе се може деци причати при успављивању. Озбиљним људима то не доликује.

Својим закључком свештенство Архиепископа Карловачке је казало шта мисли и шта жели у питању изборнога реда. То је и оправдало. Замолило је надлежне аутономне факторе, да његове мисли и жеље узме у обзир при евентуалној легалној измени изборнога реда. Зар то сгипен, зар то није дозвољено, зар само не — свештенству?

Све то учинило је свештенство спонтано, без ичијег упутства, наговора и утицаја. Спонтано, самостално и слободно је то дело његово. Не треба га, дакле, придевати никоме. Свештенство има доста моралне снаге, да га се не одриче, да га као своје увек мотивира, брани и за њ одговорност понесе.

Као што је сам збор сазван, тако је на дневни ред његов и стављено питање о изборном реду — на основу закључака свештеничкога протопрезвитератскога збора, одржаног у Карловцима 29. априла о. г. који су такођер спонтано дело дотичнога свештенства.

Поштовани „Браник“ је, истина, игноровао тај збор и његов закључак, али свештенство се није дало тим игноровањем збунити, него му је збором у Митровици достојан одговор на то игноровање спремило. А то може и том листу и свакоме послужити као *memento*, да се свештенство не да игнорovati ни у најмањем делићу своме. Нека је сваком то абер, да свештенство хоће и за себе права на слободу убеђења, е хоће да стресе са себе световњачко тугорство нарочито на пољу црквеном. На Митровачком збору је пукла зора те слободе и тога ослобођења. Дао Бог, да осване и дан. Топлота његова загрејаће и цркву и народ; на светлости тога дана биће светао образ свештенству, биће му ведро мисао, здрава воља и успешан рад.

Вели се, да питање о изборном реду није данас на дневном реду, те да, по томе, претрес тога питања и донашање о њему закључка није ничим мотивирано, и да нема практичне вредности.

Свештенство је било слободно бити другога мишљења. По његову мишљењу то је питање све дотле и непрестано на дневном реду — док се не реши изменом изборнога реда. Данашње време сматрано је згоднијим да свештенство о томе питању изрече своју одлуку, него што би томе било време пред саборске изборе и радњу саборску, у које време су код нас — као објективних мислилаца и раденика — живци обично раздражени, расположење нервозно, воља преокупирана.

Осим осталих мотива, који су и у говору протопрезвитера Јеремића истакнути, мотивиран је корак Митровачкога збора и изазивањем дотичне наше штампе и оних световњака, који су се са неким патосом позивали на то, да свештенство не жели измену изборнога реда и да се није за исту изјавило. Дотични су заборавили, да је свештенство то не једаред учинило. и ако не увек исправним путем.

Жеља је била световњачке струје, да свештенство то и опет учини. Свештенство је то и учинило, достојанствено и лојално. Световњаци су га изазвали, па шта им је сад криво!

Зар то, само то, што је свештенство другога мишљења него они? У томе је, дакле, цео crimen. Ако је у томе, свештенство га мирне савести прима на своју душу, уверено, да њиме чини добро цркви и народу.

Корак Архидијезалнога свештенства има своју мотивацију у свима побијеним наводима за данашњи изборни ред; у свима непобијеним и непобитним разлозима и аргументима за измену тога изборнога реда; у истини питања о том изборном реду, у праведности својих захтева и — неправедности световњачких претензија.

Хоће ли одлука свештеничког збора Архидијезе Карловачке имати практичне вредности, то ће време показати. Ми верујемо да хоће. Практична вредност те одлуке је за сада у томе, да је дошлично свештенство изјавило: како мисли и шта хоће, те да се више нико од противника измене изборнога реда не сме позивати на ћутање тога свештенства, шумачити га у своју корист.

Ред је сада на свештенство осталих наших дијецеза. И ми се надамо, да свештенство Архидијезално неће остати усамљено.

На нашој страни је истина и правда — она ће и победити, кад тад, на славу наше цркве, на корист милога нам народа и њихове мученице — автономije.

Не ћемо насиља и незаконитости, али хоћемо и тражимо истину, правду и општу корист.

То је лозинка борбе свештенства за измену изборнога реда.

Јеремиф.

Говор

протопрезвитера Јована Јеремифа

држан 6. (18.) октобра 1899. на епархијском збору православног српског свештенства Архидијезе Карловачке

у питању саборскога изборнога реда.

(Свршетак.)

Кад проучимо и практичну страну предлежећег питања уверићемо се, да је и она против данашњег изборнога реда а за измену његову.

И на тој страни нема чињеница, доказа и разлога, који би оправдавали данашњи изборни ред, него се ту сретамо само са неким усиљеним, голим претпоставкама, са безобзирним сумњичењем, целим системом оцрњивања наше јерархије, више и ниже. Тако се војује против измене тога изборнога реда.

Ту се истиче самосталност сабора, која је проблематична баш у периоду данашњег изборнога реда. Истиче се бојазан за автономiju, и ако је до данашњег свога секвестрованога и разривенога стања дошла баш за време данашњег изборнога реда. Истичу се „јача и шира плећа народна“, а чињенице доказују, да је наша автономija баш с тих плећа пала испод нуле. Истиче се зависност и попустљивост више а уз њу и ниже јерархије према државној власти, но се не доказује то ниједном чињеницом. Чињенице доказују баш попустљивост световњачке струје.

Да, такав је арсенал доказнога оружја против измене и за одржање данашњег изборнога реда. До данас је он, истина, спојен са потпуним успехом његових бранитеља, али са тоталним поразом општега добра нашега.

Пођимо и на ту страну.

Наводи се, да би засебним избором свештеничких посланика дошла у опасност слобода тога избора и самосталност сабора, а тиме да би дошла у опасност и сама автономija. А ево како и зашто. Вели се, наиме, да је Епископат у зависности од државне власти и према овој до крајности попустљив тако, да би јој у автономној легислацији чинио такве уступке, који би уништили целу автономiju. А пошто би при засебним изборима свештеничких посланика одлучан био утицај и притисак епископа, то би избрани били они свештеници, које би одредили епископи и са којима би Епископат увек могао имати на сабору своју већину и помоћу ње чинити — протуавтономне уступке државној власти.

За слободу избора свештеничких посланика — као и за слободу свију избора — увек је већа гаранција у тајном, него

у јавном гласању. То је аксиом сваке изборне теорије и праксе. Ко то пориче, дослази у сукоб са уверењем целог света. По данашњем изборном реду избори су јавни, по измењеном били би тајни. Још кад би се установило — а установити се може — и уништење гласаница при тајном гласању, онда се не може ни замислити веће гаранције за слободу гласања и избора. И ја се заиста само чудити морам оној браћи, која за ту слободу страхују при тајном, а не боје се за њу при данашњем јавном гласању!

Браћо, ми смо 1890. године бирали тајним гласањем и своје заступнике на епархијску скупштину. Је ли било онда пресије, притиска? Није. Гласали смо како смо хтели и бирали смо кога смо хтели. А држим, да се и данас не кајемо са тих избора. Тако би било и при изборима наших посланика, кад би их бирали засебним избором као што бирамо и заступнике на епархијске скупштине.

Тиме ја не тврдим, да би ти избори били без икаквих утицаја. Било би их и морало бих их бити, јер они су спојени са природом избора и техником њихове процедуре. Нема избора без споразумевања, а већ само споразумевање бирача спојено је са сугестијом и утицајем бирача једног на другога. Можда би *такви* утицаји долазили и од дотичних епископа. Но сме ли ико тврдити, да не би било *таквих и других* утицаја од изван јерархијских кругова — од стране световњака? Но зар би ти утицаји били дозвољенији, зар достојнији нас свештеника, него утицаји наших старешина, на јединство и споразумевање с којима смо ми, и по своме одношају и по своме позиву, баш упућени? Или је свакоме дозвољено утицати на свештенство, и то са свима средствима и на све начине, само је зар недозвољено *епископима* да *свештенству* своје мишљење и савет изјаве?!

Било је доста засебних избора свештеничких посланика, можда и под неким утицајем више јерархије и других старешина свештеничких. Но има ли међу нама, браћо, који ће тврдити, да је при тим изборима било из јерархијских кругова

притиска и терора, а после избора прокрипције и освете, као што се њима и над свештенством растресају увек наша позната штампа, партајски органи и разни њихови агенти и сензали? Има ли међу нама који ће доказати, да се је свештенство тих избора *стидети морало* и да је међу тако изабраним свештеничким посланицима било издајица цркве и народа?

Овострана историја наша забележила је преко 30 сабора, на које су свештенички посланици бирани били у засебним изборима. Па има ли на тим саборима и једнога доказа, да су тако изабрани свештенички посланици били сервилни према државној власти и да су у попустљивости чинили тој власти уступке са издајством своје цркве, народа и њихових права? Има ли и једнога доказа, да је то чинила виша јерархија? Нема. Или је она то чинила на саборима од 1872 до 1897, састављенима по данашњем изборном реду? Није и нема доказа. А без тих доказа сумњичити, недостојним, измишљеним и голим претпоставкама, вишу и нижу јерархију пред народом и целим светом, све може бити, само није ни хришћански ни политички мудро, него је партајска обест, на штету и понижење угледа и цркве и народа, као што то дерутно стање наше аутономије и разривеност свију наших народно-црквених одношаја доказује.

Тако сумњичење, у име истине и правде, у име угледа цркве и народа, у име општега нам добра, одлучно одбијам и од нашега високопреосвештенога Епископата и од нас свештеника.

Била је наша јерархија и попустљива. Не према држави, него *према нашим саборима, према народу, према световњацима*. Попустљива *преко мере*, на грдно штету свију наших народно-црквених интереса. Та је попустљивост већ осуђена и на нашем сабору, баш с оне стране, којој се тако и толико попуштало. Но о томе доцније.

А кад бих сада листати хтео, господо и браћо, историју наших сабора само од 1864. па овамо даље, и на њима донесених уредаба и закључака; и кад бих хтео и времена имао, да критици и ав-

тономној анализи подвргнем делање наших световњака и у саборима и изван сабора, не изузимајући ни најновије доба, него га баш наглашујући, ја бих могао, браћо моја, серијама чињеница доказати, да је слобода и самосталност наших сабора страдавала баш од попустљивости световњака, а да су протуавтономни уступци чињени и нуђени државној власти баш од световњака; хотимице и нехотице, свесно и бесвесно.

Кад год се истиче бојазан за слободу и самосталност нашега сабора, а у страху од зависности и попустљивости засебно изабраних свештеничких посланика, ја се сетим искрених речи једнога од највећих и најсамосталнијих автономних бораца наших, казаних на поверљивој конференцији у Карловци 14. (26.) марта 1898. Ево тих речи:

„Кад би заиста оправдана била та бојазан опозиције и сам не би био за измену садашњег изборног реда. Али ја друкчије мислим о нашем свештенству. Приликом црквено-политичких реформа свештеници су одлучије бранили права цркве него световњаци. И то је са свим природно: најклерикалнији најрадикалнији су према премашајима државе. Видимо, да наш народ свуда подлеже при политичким изборима; кад би држава стала на ноге, јакој сили не би могао одолети ни на црквеном пољу. Треба, дакле, постарати се више за слободу избора световних посланика. С те стране нам грози већа опасност.“

Дао Бог, да ове последње речи не буду пророшке, али се ја с њима потпуно слажем.

И ја се не бојим за слободу свештеничких посланика од свештеника изабраних. У изабраним по свештеницима свештеничким посланицима, у споразуму са својим Епископатом и баш наслоњенима на свој Епископат, не налазим ја опасност, него велику гаранцију за самосталност и слободу сабора и *унапређење наших автономних интереса*. За слободу сабора, али не само према премашајима државне власти, него и против терора, изван сабора, у самом народу.

Тај терор што га изводи један део

јавнога мњења у народу нашем, и подкнупом којег стоје сви наши јавни поелови већ од преко 30 година, опасности је по слободу и успешан рад нашега сабора, него све друго. Он је несноснији и опаснији за нашу автономију него ико други. Том терору, који као мора притискује груди целога нашега народно-црквенога организма, може утука дати самосталност и слобода наших сабора. Ту слободу доживећемо, кад доживимо слободу избора свештеничких посланика и слободу њихова располагања са собом на сабору. Та слобода се може родити само у новом изборном реду, *са свима исправцима и доцнама изборног реда*. —

Против измене изборног реда истиче се и навод, да би се свештенство засебним избором својих посланика **цепало од народа** и да би то било од штете за његове односе са народом. Живот, искуство и чињенице доказују, да се то цепање и кобне последице његове догађају баш поводом данашњих комулативних избора, при којима световњачки изборници гласају на једнога, а свештеници на другога кандидата, градећи једни према другима засебне *шаборе*. На *таким* изборима се цепа свештенство од народа, тај расцеп пада у очи и има штетних последица, *и пре и после избора*.

Засебним изборима свештеничких посланика баш би престало „цепање од народа“, јер му не би било повода. Престале би и све штетне последице тога цепања. Отклонило би се све, што је спојено с тим цепањем у изборној борби, која својом жестином и безобзирношћу разрива и парложи и сам религиозно-морални живот нашега народа, убија углед свештенству и онемогућава благотворно вршење његова узвишена позива.

Но да запитам, да ли се свештенство цепа од народа кад засебно бира своје заступнике у епархијске скупштине? Не цепа, него тиме врши једно право, што му га уредба епархијска даје. У те се изборе нико не пача, пролазе без агитације и и без свију њезиних деструктивних утицаја. Тако мирно текли би и засебни избори свештеничких посланика на сабор.

Не би се свештенство ни при тим изборима имало да цепа од никога, него би вршило право, што би му га саборски изборни ред давао. Ту, дакле, нема ни смисла говорити о цепању од народа. То цепање је измишљено, силом натегнуто, у оскудици стварних разлога.

Свештенство са својим народом везују не измишљене, мастилом исписане везе, него безброј стварних, несумњивих и нераздвојивих веза: крв, осећај, љубав, позив. То су везе, које везују наше свештенство са народом својим, а које свештенство никада није цепао и неће цепати. Ако тих нема, све су друге везе — фикција. Фикција, и ништа друго је тобожња веза, каква се приписује комулативним изборима саборских посланика. Кад би то истина било, да је у комулативним изборима изражена веза свештенства са народом, а у засебним да би био расцеп, онда би морала бити истина и то, да наше свештенство од 1708—1872 године није било у вези са народом својим, јер је за тих 164 године увек бирало само своје заступнике. Ето, до каквог апсурда доводи теорија о „цепању од народа“. Она је проста фраза, измишљена за то, да *раздражи народ и застраши свештенство*. —

Господо и браћо! Православна црква у опште, онострана православна српска црква понаособ, давала је и даје вернима својима учешћа у црквеним пословима. Она то чини ради хришћанске љубави и заједнице, која треба да везује целу цркву и да испуњује живот и деловање њезино, ради општега добра свију чланова њезиних и ради остварења оне узвишене цели, која је цркви постављена од самога Господа Исуса Христа, њезина Осниваоца. Она то чини и ради националних интереса својих чланова. Но, да је то учешће верних у црквеним пословима у нашој цркви данас на врло широкој основи, то порећи не може нико. Тако широкој, да је то већ и један од првака агресивне световњачке струје признао и осудио на сабору од 1892. године. Нећу му сад спомињати имена. Ово су му речи:

„Кад смо оно пре 25 година почели

градити нашу народно-црквену аутономију, у оно бурно доба прве уставности, на нас је упливисало то бурно доба прве уставности. Ми смо гледали, да наши спољашњи одношаји црквени буду стављени на темељ што слободоумију, што демократскију. Ми смо створили по извесним обрасцима, који нису поникли у крилу наше цркве, врло слободоумне и демократске установе, створили смо врло комплициран и административни и репрезентативни систем. Ја себи разјашњавам, да се епископат у г. 1864—1865, кад се градила установа потоњег кр. рескрипта, није противио тим установама и то из разлога, што у колико би српски народ тим установама ојачао у свом народном животу, да би тиме и црква и јерархија јачега ослонаца имала. Наравно, да искуство од последњих двадесет и пет година није оправдало ту претпоставку, јер демократске установе, особито у цркви, ако су на сувише широком базису, хоће да се изопаче на штету цркве и народа“.

Знате ли браћо, ко је то рекао? Нико мањи, него баш др. Михаило Полит Десанчић. И крај свега тога, она струја, којој г. Полит на челу стоји, подржава тај базис, те демократске установе у нашој цркви!

Но има у нашем народу и така струја, којој је и данашњи сувише широки демократски базис узан, тесан. А зар може бити ширега базиса, него кад се у цркви прокламује суверенитет народа, кад се у цркви извором власти прокламује — народ?! То је начело наше световњачке радикалне антијерархијске струје. То је начело добило израза свога још у данашњем изборном реду. А то се начело противи основном начелу православне цркве Христове, која је основана не на људима, него коју је Христос основао „на Самом Себи и на божанском свом учењу“. (Православно исповедање вере I део одговор 85.).

Црква је „Богом установљена заједница људи, који су сједињени међу собом вером, Божјим законом, јерархијом и тајнама“ (Пространи катихизис). „Хри-

стос је изложио науку, коју мора при-
мати и исповиједати сваки онај, који жели
да буде члан цркве, прописао је законе
које морају чувати и којима се морају
покоравати сви чланови цркве, да се по-
ложени ред у цркви уздржи и да се
цијел цркве постигне, и најпосле поста-
вио је *јерархију*, која ће, *уз суделовање*
вјерних управљати самом црквом“. (Цр-
квено право. Др. Н. Милаш стр. 208.)

Да црква своју задаћу и цел достигне
„установила је у цркви *особишту власти*, у
којој су усредеређена сва она пуномоћја,
која је Христос дао цркви“. (Ibid. стр.
218.).

Та је *власт јерархија*. Но та је власт
у нашој цркви десеткована влашћу све-
товњака. Она је овом управо потисну-
та, онемогућена. И тиме је нарушен
принцип православља у њој. А слика
Христове православне цркве се мора о
гледати и у нашем автономном устрој-
ству. У њему она није истинита и верна.

Православни принцип наше цркве је
и саборским изборним редом окрњен, и
ако је дозвољено рећи, он је скоро 30
година суспендован. Да је то од кобних
последница за делатност цркве, да је ти-
ме њезина цел општењена, уверићемо се
једним погледом по нашем народу.

Кореговање тога стања и у њему почи-
њених погрешака, општи интерес наше
цркве и народа, интерес наше автоно-
мије *од основа до врхуња*, све то захтева
реорганизацију, темељну реорганизацију на-
шега устројства, реорганизацију и сабор-
скога изборнога реда.

Зато, и ради свега што сам рекао,
као свештеник православне Христове цр-
кве, као свештеник Светосавске српске
цркве, као веран син и пријатељ народа
свога и као човек убеђења, ја не могу
никада признати, да је садашњи изборни
ред у духу и на корист цркве и народа
нашег. Зато желим легалну измену ње-
гову и гласам за предлог г. Руварца.

А молим и вас, браћо, да се не оба-
зирете на разне *струје*, него да у том пи-
тању свој глас изјавите по своме нај-
бољем уверењу. Свештенство треба да је
на висини свога убеђења и своје дуж-

ности. Доста је код нас погрешака учи-
нило *повођење за струјама*. Оно је већ и
осуђено. Осуда те слабости и погрешака
изречена је и на сабору 1892. године овим
речима:

„Да је јерархија — мислимо еписко-
пат — али и свештенство — на сабо-
рима нашим од 1864—1875 била *само-*
стална, да „тадања струја“ није њу по-
нела собом, а бујица бурног времена ју
потисла са основног устројства цркве и
учења каноничког, на варљиви и песковити
„што слободоумнији, што демократскији
темељ“, да *родољубље није запушило осећај*
„дужности“ јерархије, не би било тога
горког 25 годишњег искуства, ни изо-
пачивања „на штету цркве и народа“,
не би сада тек *водили рачуна о великој*
заједници православне источне цркве“.

Знате ли, браћо, ко је ту тешку
осуду изрекао? Многопоштовани г. др.
Полит.

Пазимо, да потомство не осуди тако
и нас. Пазимо, да родољубље не зане-
мари осећај и наше „дужности“.

И данас је у народу нашем бујна
струја бујице разних прохтева — на
варљивом и песковитом што слободоум-
нијем и што демократскијем темељу. Па-
зимо, да и нас та *струја* не „*ионесе собом*“,
да и нас „*не потисне са основног устрој-*
ства цркве и учења каноничког“.

Многи и данас одобравају ту струју
и бујицу и граде је још бујнијом. Многи
је осуђују, али пливају њом, јер немају
снаге да из ње испливају. Многи су на
страни тих многих. Али, и данас и увек
ће важити мудрост Цицеронових речи:
Plurimum ne plurimum valeant.

И ми смо сви пријатељи свога народа.
И ми сви љубимо свој народ и треба да
га љубимо целим жаром бића свога. Али
се сећајмо увек Волтерових речи: „Све
за народ — ништа кроз народ.“ Сећајмо
се и родољубивога дидактичнога стиха
Стеријина: „Без разума, љубав чини
роду квар“.

Пазимо, браћо, да нас потомство не
прекоре таком љубави, да у афекту таке
љубави и родољубља не одобримо своје
народу — ма да му је сад и слатко — и

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

он, што је на очигледну штету његову и његових аманета.

Имао бих још много да кажем, но вам хвала на доброту, стрпљењу и пажњи којом сте и ово саслушали.

Ја рекох и спасох душу своју, а вама, браћо, сад — Бог и душа!

Дописи.

У Сомбору 12. октобра 1899.

У недељу 10. (22.) октобра о. г. обављено је у Сантову свечано полагање и освећење камена темеља новог православног храма тамошњег. Свечани чим овај чин и велељепно је обавио високопречасни господин протопрезвитер сомборски *Љубомир Купусаревић*, по нарочитом овлаштењу Његова Високопреосвештенства господина епископа *Митрофана*.

Реченога дана, у 10. часова пре подне, одслужена је божанствена литургија у привременој богомољи сантовачкој, коју је служио тамошњи душепопечитељ г. Божидар Поповић са ђакном сомборским г. Ђорђем Павковићем. После службе Божје, уз појање храмовнога тропара — Рођењу Пресвете Богородице — кренула се литија на место где ће се нови храм подићи и где су темељи већ ископани били. При литији овој односно при посвећењу началствовао је г. протопрезвитер *Л. Купусаревић*, уз саслужење пречасне г. г. свештеника: Божидара Поповића, Милутина Гавриловића, Жарка Ј. Поповића и ђакона *Ђ. Павковића*. На одређеном месту пре почетка самога освећења изговорио је г. протопрезвитер садржином језгровиту, а стилем за народ-разумљиву беседу, о важности и значају овога дела. После ове беседе прочитана је споменица, која ће се у темељ узидати и која овако гласи:

„У име Пресвете Тројице: Оца и Сина и Светога Духа освећен је овде у Сантову дана 10. (22.) октобра 1899. године темељ овога светог храма, који се подиже у славу и част Пресвете Богородице, а поводом прелаза преко хиљаду римокатоличких Срба из овога места у св. православну веру, за срећне владе Његова Величанства цара Аустријског и апостолеког краља угарског *Франца Јосифа I.*, за црквене управе пак Његове Светости, преузвишенога Господина *Георгија Бранковића* патријарха српског, архијепскога и митрополита Карловачког; Његова Ви-

сокопреосвештенства Господина *Митрофана Шевича*, епископа Богом спасајеме епархије бачке; високопречаснога господина *Љубомира Купусаревића* окружнога протопрезвитера Сомборског и пречаснога г. Божидара Поповића пароха Новосадеког као привременог пароха сантовачког. — На врхунцима земаљске управе беху у ово доба: Преузвишени г. *Коломан Сел.* кр. уг. министар председник; преузвишени г. *Јулије Влашић* кр. уг. министар богочасти и јавне наставе; пресветли г. барон др. *Стеван Војнић од Бајше* велики жупан бач-бодрошке жупаније; благородни г. *Јулије* пл. Карачоњи поджупан бач-бодрошке жупаније; благородни г. *Јулије Латиновић* надсолгабиров Вајскога среза куда и Сантово спада; г. *Петар Широк* кнез у Сантову и г. *Андор Одрија* бележник сантовачки.

Ради вечне успомене бележи се, да је чин превађања у православну веру, по налогу Пречасне Конзисторије Бачке од 16. (28.) фебруара 1899. К. бр 328./56. ех 1899. обавио височасни г. *Љубомир Купусаревић* окружни прота Сомборски дана 28. фебруара (12. марта) 1899. године, при чему су суделовали сви свештеници: *Ђорђе Видицки*, синђел и бележник епарх. конзисторије Бачке; *Милан Боберић* парох кулски; *Ђура Страјић* парох сентомашки; *Михаило Миловановић* јеромонах и катихета српске новосадеке велике гимназије; *Милутин Гавриловић* и *Жарко Ј. Поповић*, пароси сомборски; *Милосав Поповић* и *Бранислав Поштић* пароси старо-стапарски; *Стеван Михаљчић*, парох кишвалубски и *Ђорђе Павковић* ђакон сомборски. Први привремени душепопечитељ у овој општини био је пречасни г. *Милутин Гавриловић*, парох сомборски, који је био и први председник првога Одбора новоосноване православне општине сантовачке; а први привремени српски народни учитељ био је г. *Стеван Илкић* учитељ сомборски. — Пошто новообраћена браћа Сантовчани нису у стању били, да из својих сопствених средстава себи цркву подигну, основао се у Сомбору родољубиви Одбор, који је на цел зидања ове свете цркве покупио милодаре у народу српском. Чланови овога Одбора били су: Прота *Љубомир Купусаревић* председник; др. *Пера Цветковић* адвокат, потпредседник; *Жарко Ј. Поповић* парох, први перовођа; *Исидор Новаковић* професор, други перовођа; *Јаша Гргуров* трговац контролор; *Миливој Каракашевић*, књиџар благајник; и чланови: *Јован Арсеновић* занатлија; *Стеван*

Арсеновић учитељ; Јован Благојевић учитељ
више дев. школе; Марко Бељански ратар; др.
Ненад Бикар адвокат; др Јован Вујић адвокат;
Никола Ђ. Вукићевић управитељ учитељске
школе; Петар Вукићевић умир. варошки сенатор;
Милутин Гавриловић парох; др. Паја Драку-
лит адвокат; др. Стеван пл. Зако адвокат; Љу-
бомир Јездимировић чиновник; Никола Коваче-
вић занатлија; др. Давид Коњовић адвокат; К. А.
Косанић трговац; Младен Коњовић гостионичар;
др. Степа Кронић адвокат; Никола Кирјак парох;
Стеван Дугумерски ратар; Новак Машић ратар;
Јован Момировић парох; Никола Малешевић про-
фесор; Тодор Обушковић ратар; Ђорђе Павко-
вић ђакон; др. Бена Павловић адвокат; Милан
Стојшић професор; Ђура Миливојевић трговац,
и Цвета Шићански ратар. Заступство пак ме-
стне српске православне општине црквене са-
чињавала су ова лица: Божидар Поповић парох
и председник; Јаша Проданов председник; Стипа
Проданов, Бариса Проданов, Шандор Андрић,
Стипа Катић, Домин Томашев, Јоса Велић, Ма-
тија Пејак, Зака Лерић, Живко Велић, Бариса
Блажетић, Стипа Дугалић, Мојсије Јелић, Илија
Фуџић и Марин Десечар. — Чин освећења те-
меља овога светог храма, обавио је по дозволи
Његова Високопреосвештенства господина *Ми-*
трофана Шевича епископа Бачког, високопреча-
сни г. Љубомир Кунцусаревић окружни прота
сомборски уз суделовање више свештених лица
и у присуству многобројног народа. — Неимари
овог светог храма били су Срби неимари из
Суботице Милан Зарић и Никола Станковић, по
плану, који су из родољубља зготовили Срби
архитекте г. г. Момчило Танавица и Јован Пи-
лић из Будимпеште.“

Пошто је иста споменица од присутнога
свештенства и других особа потписана, стављена
је у један стаклени суд с неколико комада да-
нашњег новца, а за тим је исти суд стављен
у једну бакарну кутију, која је херметички
затворена и у темељ узидана. После овога оба-
вљено је свечано освећење места односно теме-
ља храмовног и тачно у подне ударен је темељ
новог сантовачког православног храма. По оба-
вљеном чину вратила се литија у привремени
храм и богослужење је завршено, те се по томе
ломила погача код новопостављеног темеља.

Дан је био веома леп, те је чину овом при-
суствовао силан православни народ из места и
гости са стране.

Зидање је у име Божје започето и народ
наш треба, да се што боље одазове позиву „Од-
бора за подизање сантовачке православне цркве“
— који се са родољубивом пожртвованошћу, у
недостатку потребних новчаних средстава, упу-
стио у зидање новог храма — те да штедро
прилаже. Народ наш који је у небројено при-
лика и у разним тешким искушењима показао и
доказао да љуби своју свету веру православно
и да не жали ништа жртвовати за њезине ци-
љеве, и овом приликом треба и ваља да се по-
каже такав, те да осветла образ и да оржи по-
нос свој.

Ст. С. Илкић.

ЛИСТАК.

Б Е Л Е Ш К Е.

(Високопреосвештени г. епископ Никанор у
опасности.) Темшварски епископ високопреосвештени
г. *Никанор Поповић* извезао се ономад, као што
обично чини, у шетњу са својим тајником. На Ску-
дјерову тргу падне један од оба коња, што беху
упрегнути у епископови коли. Док је кочијаш дизао
тог коња други се поплаши. У тај мах искрену из
једне побочне улице кола електричне улице жеље-
знице. Тешком муком и у последњем тренутку пође
вођи електричних кола за руком да заустави кола
и тако спречи судар са епископови коли. Високо-
преосв. господину епископу *Никанору* многи су че-
ститали што се сретно спасао из те велике опасно-
сти. Нека је Господу хвала.

(Високопреосвештени г. епископ Бачки Ми-
трозан Шевич) благоизволео је осветити антимиње
за св. храмове у Епархији Бачкој.

(50 додишњи јубилеј архимандрита Ниџиџора
Дучића.) Много познати архимандрит *Николафор Ду-*
чић, навршије 18. октобра, на дан св. Апостола и
Јеванђелисте Луке, пуних педесет година, како је
примио монашки чин. Педесетогодишњица та, пуна
је светлога и кориснога рада г. *Дучића*, и на пољу
црквеном, и на пољу опште народном, и нарочито на
пољу српске црквене књижевности. — Као видљиво
признање за тако обилан и благотворан рад г. *Ду-*
чића, ресе њега многа одликовања, која му је црква
и држава српска дала. Митроносноме архимандриту
г. *Дучићу*, нека је и од наше стране хвала и слава.
Бог га поживео!

(Школски Савет) држао је седницу своју, про-
шле среде 12. (24.) октобра о. г., под високим пред-
седништвом Његове Светости преузвишенога гос-
подина патријарха *Георгија*. Решено је између осталог:
Поново представком умолити земаљску владу у Загребу,
да питање о јавности препарандија у Пакрацу и Г. Кар-
ловцу што скорије реши, пошто нерешеност тога питања
смата јачем полету речених завода. — Представка
епархијског школског одбора будимског, којим вапи-

је за помоћ тамошњим вероисповедним школама, подноси се Саборском Одбору са најтоплијом препоруком. — Издани су учитељски декрети: Крети Малеташком за Турију, Миљивоју Загорици за Сентомаш, Миљивоју Босићу за Ст. Кер, Јелени Лујановићевој за Нови Сад, Олги Петроваћевој за Сомбор. — Подељене су стипендије из закладе Василија Теофановића: Лазару Теофановићу, Кости Замуровићу, Загорки Мачкићевој и Ванди Стратимировићевој, — стипендије из клирикалног фонда добили су Лазар Кретић, Милан Калуђерски, Милош Јеврић, Светозар Радашић, Лазар Терзић, Јован Сувајцић, Милан Јовановић, Душан Живојновић, Ђорђе Мирков, Марко Ђагуд — приправници у Сомбору. — У Пакрачкој препарандији добише стипендију ови: Милан Вукелић, Милован Ракић, Стеван Мркаљ, Анастасије Ђириловић, Стеван Ристић, Милош Попара, Петар Николић, Коста Бабић, Илија Лацковић, Стеван Влаховић, Милан Пољанац, Пантелија Марин, Стеван Чавић, Сава Роксандић, и Ђорђе Везмар. — У Горњо-Карловачкој препарандији ове приправнице: Даница Глибоџка, Миљка Дејановићева, Милева Јовановићева, Софија Кнежевићева, Александра Шувакова, Сидонија Живковићева, Софија Томковићева, Христина Јаковљевићева, Олга Чордашићева, Анка Бронзићева, Марија Бастићева, Драгосава Летичина, Јелка Љубобоговићева, Олга Теодоровићева. — На предлог заменика главног школског референта Н. Ђ. Вукићевића решено је, да се „Православна хришћанска наука“, што ју написао прота Јован Борота, уведе као читанка у све повторне школе.

(Монашка школа.) По закључку Патроната Монашке Школе у Хопову, ова је школа за сада затворена. Питомци њезина послани су у ратарску школу у Пожеви, да тамо продуже своје науке.

(Јерођакон Августин Бошњаквић.) бивши професор Монашке Школе у Хопову, постављен је у статус придворнога свештенства у Карловци и додељен као подбележник Архиепископској Конзисторији.

(Сремски поджупан.) За поджупана жупаније Сремске именован је Превишњим Решењем досадањи тајник и управитељ кр жупанијске области у Вуковару велеможни г. Драгутин Брић. Врлине, које красе г. Брића, и као чиновника и као човека, биће на корист добре управе у жупанији Сремској. Сретно и њему било!

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

НАТЈЕЧАЈ. 195 2-3

На основу тачке VIII.—XX. закладног писма благоупокојеног Архиепископа и Митрополита Дабро-босанског, Ђорђа Николајевића, од 2. (14.) фебруара 1893., овим се расписује натјечај на три штипендије из закладе његове и то:

а) на једну од 320 фор. одређену за слушања наука на којем свеучилишту. Штипендију ову може добити Србин православне вјере, родом Јашчанин, (из Сријема), а ако овог не буде. Босанац, а ако и овог не буде, Херцеговац;

б) на двије штипендије, свака по 160 фор., одређене за гимназијалце, родом из Јаска, Босне и Херцеговине.

Натјечатели имају своје, уредно састављене молбенице поднијети овој Конзисторији до конца мјесеца октобра ове год. по старом календару и истијем приложити:

- а) крени лист;
- б) свједоцбу школку;
- в) свједоцбу лијечничку;
- г) свједоцбу сиромаштва и
- д) свједоцбу о религиозно-моралном владању своме и својих родитеља, издану од надлежног парохијског звања.

У Сарајеву 1. (13.) октобра 1899.

Српско-православна Конзисторија
Дабро-босанска.

Ad 5110./1172. ex 1899

196 2-3

СТЕЧАЈ.

Отвара се стечај ради попуњења системизованог места *отправника* у писарници саборског одбора са годишњом платом од 600 фор. и станином од 100 фор. а. вр.

Срби православне вере, који желе получити ово место, ваља да поднесу своје инструкисане молбенице саборском одбору најдаље до 1. (13.) новембра о. г.

Молитељи ваља исправама да докажу, да су Срби православне вере, да су здрави, да разумевају осем српског нешто и мађарски и немачки и да искажу, где се до сад и у каквој служби налазили.

У Карловцима 4. (16.) октобра 1899.

Председништво

срп. прав. нар. цркв. сабор. одбора.

ЦО бр. 291. ex 1899.

198 1-2.

СТЕЧАЈ.

На упражњено место коровође код српске црквене певачке дружине у Старом Бечеју.

Плата је коровођи 500 фор. а вр., коју ће изабрани редовно месечно у напред из политичне општине примати.

Дужности су: певачку дружину обучавати, како њезина управа одреди и с кором при функцијама управљати; 2 сата недељно школку децу ноталном појању учити.

Рок стечају 6 недеља од другог уврштења у „Српском Сиону.“

Комитовати могу само свршене конзерватористе, који треба своје молбе са документима на председника ове општине да управе.

Ово ће се место за сад понунити привремено на годину дана.

Из седнице црквеног одбора држане у Старом Бечеју 30. септембра (12. новембра) 1899.

Станко Протић
перовођа.

Др. Иван Влаховић
председник.

Е Д И К Т.

Позива се Евица рођ. Јовановић, која је супруга свога Рафајила Радивојевића из Војке злочно напустила и у свет незнано куда отишла, да у року од шест месеци, од дана првог уврштења едикта овог у новинама рачунајући, овој конзисторији или сама лично предстане или место свога садањег пребивалишта пријави. У противном случају ће се против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архијидијезалне конзисторије, држане у Карловцима 21 септембра (3. окт.) 1899.

Председништво
архијидијезалне конзисторије.

С Т Е Ч А Ј. 192 2—2

На упражњено учитељско место у Кетфељу овим се поново расписује стечај. — Годишња је плата 400 фор. а. вр., 4 ланца земље, на коју учитељ порезу плаћа, 3 хвата дрва, 3 хвата сламе, 10 фор. у име паушала, од погребга где буде позват 1 фор., слободан стан с баштом. — Учитељу у дужност спада осим посведневне и пофторну школу држати, перовођство у седницама водити, децу у цркв. пјенију обучавати и на сваком богослужењу у св. цркви појати. —

На ово место могу и оспособљене учитељице компетовати, али само у том случају, ако се ни један оспособљен учитељ пријавио не би, — постављена ће бити учитељица у привр. својству. Учителица ће уживати годишњу плату од 300 фор., половину огрева и слободан стан с баштом. Дужности су јој законом прописане. — Рок стечају траје од првог уврштења овога стечаја на шест недеља.

Из седнице м. шк. одбора држане у Кетфељу, 23. септембра 1899. г. држане.

Школеки одбор

С Т Е Ч А Ј. 194 2—3

На упражњено учитељско, евентуално учитељичко место на срп. вероисповедној мешовитој *салашкој* школи у Бачком Петровом селу овим се расписује стечај.

Плата је: 400 фор., стан у нарави од 1 собе, огрев и 6 фор. у име паушала.

Дужности су школ. уредбом прописане.

Рок пријаве истиче за шест недеља од дана последњег уврштења овога стечаја у „Срп. Сиону“.

Из седнице мес. школ. одбора држане у Бач. Петровом Селу 2 (14.) октобра 1898.

Милош Алексић
перовођа месног шк. одбора.

Леса Томашев
председник.

ДРУГИ ОГЛАСИ

СРПСКА БАНКА У ЗАГРЕБУ

објављује овим, да ће, обзиром на опште повишење каматњака, а имајући при томе на уму интересе својих улагача — почам од данас па до даље објаве, плаћати својим улагачима

по Уложним Књижицама

и

по текућем рачуну (Конто-Коренту)

4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$ камате чисто.

 Државни порез на ове камате плаћа Банка сама

ЗАГРЕБ, 4. (16.) октобра 1899.

Управа Српске Банке.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом тајаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч

Претплата, огласи, стечајеви и рекламирације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеви плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А